

„Edinost“

izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov, zjutraj in zvečer ob 7. uri. O ponedeljkih in po praznikih izhaja ob 9. uri zjutraj.

Naročnina znaša:

Obe izdani na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četri leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvc. večerne številke po 4 nvc.; ponedeljske zjutranje številke po 2 nvc. Izven Trsta po 1 nvc. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvc.

V edinosti je moč!

Oglaš

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carinila št. 12. Upravništvo, odpravnništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Brzjavna in telefonična poročila. (Novejše vesti.)

Dunaj 14. Upravno sodišče je odbilo pritožbo tržaške mestne občine proti odloku ministerstva za notranje stvari kakor neutemeljeno, vsled česar je razveljavljena prepoved mestnega magistrata proti slovenskemu pevskeemu društvu »Adrija«, ki ni dovolil, da napravi rečeno društvo na nagrobni spomenik rodoljuba Dragotina Marteanca na pokopališču v Barkovljah sledeči slovenski nadpis: »Plemenitemu rodoljubu, hvaležen narod«.

Med razlogi se navaja, da ima drž. uprava pravo nadzorovanja nad vsemi občinami, tudi takimi z lastnim statutom, in da je magistratna prepoved nezakonita.

Dunaj 14. (Zbornica poslancev.) Na dnevnem redu je bila debata o cesarski naredbi tičeči se budgetnega provizorija. Najprej je izjavil poslanec Iro, da Schönerejanci niso opustili obstrukcije, temveč jo le sami ne morejo zdatno voditi, in tega da so krive druge nemške stranke. O budgetnem provizoriju sta govorila poslanca d'Elvert in Grabmayr (veleposestvo). Prvi je grajal vlado, rekši, da ni v jezikovnem vprašanju storila ničesar. Poslanec Grabmayr je izjavil, da bude ustavoverno veleposestvo sicer glasovalo za to, da se izroče odredbe budgetnemu odseku, da pa ni to nikak dokaz zaupanja do vlade. Poslanec Rieger (socialni demokrat) je označil odredbe kakor eklatanten prelom ustave.

Na to se je razprava pretrgala. Ko je bilo rešenih več predlogov, tičečih se bede ljudstva, se je zaključila seja. Prihodnja seja bude v torek.

Dunaj 14. (Nagodbeni odsek.) Posl. Gross je ponovil svoje včerajšnje vprašanje, kako stališče da zavzema vlada napram izjavam barona Banffy-ja z dne 8. oktobra v ogerski poslanski zbornici. Ministerski predsednik grof Thun je pojasnil izjave Banffy-jeve in je rekel, da odločno odklanja trditve posl. Grossa, da stoji avstrijska vlada pod komando Banffy-jevo. V generalni debati je rekel Chiari (nemška ljudska stranka), da Nemci niso proti nagodbi, pač pa da mora ista biti pravična. Bilinski je v daljšem govoru pojasnjeval nagodbo in rekel, da je ista kolikor toliko ugodna za Avstrijo, toda brez znižanja kvote je ni moči sprejeti. Na to se je seja pretrgala. Prihodnja seja bude jutri zvečer.

Pariz 14. Ministerstvo za notranje stvari molči k zaroti, o kateri javljajo zjutranji listi. Minister za notranje stvari se je danes predpoludne posvetoval z Brissonom. Trdi se, da vojni minister, ki bi se bil v nedeljo podal v Chaumont, ne ostavi Pariza. Govori se, da so včeraj Brissona obvestile neke politične osebe o splotkah dveh visokih vojaških dostojanstvenikov, ki sta se nedavno kompromitirala s princem Viktor Napoleonom. Te osebe so baje Brissonu izročile dokumentov, med temi tudi neko šifrirano depešo. Po družih poročilih gre za neprevidno ravnanje nekaterih generalov, ki so razdraženi zbok napadov zaradi afere Dreyfus in so v medsebojni korespondenci izrazili svojo nezadovoljnost, rekši, da hočejo storiti konec temu.

Pariz 14. »Agence nationale« objavlja noto, s katero jo baje pooblašča vojno ministerstvo, da

formelno dementuje poročila o vojaški zaroti in namerovanem državnem prevratu.

Aleksandrija 14. Reuterjeva pisarna poroča: Minolo noč je policija prijela devet italijanskih anarhistov, med temi nekega kavarnarja, pri katerem so našli dve bombi, napoljeni s krogli.

Odprto pismo

Njegovi ekscelenci ministerskemu predsedniku in voditelju ministerstva za notranje stvari, gospodu grofu Franu Thunu.

Včeraj ste izvolili, ekscelence, odgovoriti v zbornici poslancev, na interpelacijo posl. Gambinija radi dogodkov v Poreču.

Najprvo dovolite mi, ekscelence, da Vas zagotovim iskrene hvaležnosti našega naroda na tržaškem ozemlju na tem, da ste blagoizvolili konstatovati žalostno resnico, da se je v Trstu v toli žalostnih trenutkih naša duševna načina žalil čut lojalnosti in zvestosti našega ljudstva ter da je bilo to povodom za izgrede.

A kar se dostaje Vašega zatrdila, da hočete z vso strogostjo skrbeti za varnost in spoštovanje do italijanskih podanikov na avstrijskih tleh, pa mi blagoizvolite dovoliti par pripomb.

Gotovo je že po mednarodnem pravu in po načelu svobodnega gibanja med narodi Vaša dolžnost, da skrbite za varnost tujih podanikov v tej državi.

Dobro torej, temu ne more biti oporekanja. Ali ekscelence: moje skromno menenje je to, da tudi tuji podaniki imajo svoje dolžnosti do države, v kateri se žive, in do prebivalstva, med katerim dobivajo kruha, a med temi dolžnostmi je prva ta, da spoštujejo jezik in običaje tega prebivalstva, da se torej kažejo vredne onega varstva, o katerem jih zagotavlja Vaša ekscelence.

Zato si usojam vprašanje do Vaše ekscelence: ali ste pri volji odrediti, da se bodo z vso strogostjo kaznovali italijanski podaniki, živeči na naših tleh, kadar isti brez vsega strahu in obzira žalijo naš slovenski in avstrijski patriotizem, žalijo našo narodnost v naši domovini, in žalijo avstrijske državljane, ki zvesto plačujejo državi ogromen davek v denarju in v krvi?!

Ekscelence! Bilo je resnih časov, ko je državna oblast iz lastne volje in v našem jeziku apelovala do lojalnosti Slovencev in Hrvatov! V božji roki je, ekscelence, odločitev, da-li se še povrnejo zopet taki časi. Sedaj vprašam: ako bi prišli taki časi in ako — »ako«, pravim samo — bi slovansko prebivalstvo tedaj ne hotelo slušati takega apela, kaj menite ekscelence, bi-li italijanski podaniki hoteli stopiti na mesto tega prebivalstva v obrambi interesov države avstrijske?!

Ekscelence! Mislite malo! Saj državnik ne sme misliti samo od danes do jutri, ampak na vse eventualnosti. Mislite in sodite potem sami, da-li je to prava politika, ki jo tira država tu na jugu že nekaj let sem; da-li je pravi ta zistem, ob katerem je možno, da zakonito izvoljenih zastopnikov tega lojalnega slovenskega ljudstva niti ne

puščajo v zbornice, in ako jih puščajo, pa jih zmerjajo notri z ščavi z sužnji?! In ali je dostojno moderne države, ako se nje podaniki pretepajo v ulicah, ker so morda spregovorili besedico v svojem materinem jeziku?!

Še enkrat torej, ekscelence: varujte vsakogar z vsemi sredstvi zakona, a zahtevajte istotako strogo, da se vsakdo tudi pokaže vrednega takega varstva.

Na Proseku, dne 15. oktobra 1898.

V najglobljevem spoštovanju do Vaše ekscelence beležim

Ivan Nabergoj.

50 let napora Jugoslovanov.

(Iz »Nove Dobee«.)

(Dalje.)

Prezirajoča ljudstvo, koren svojega narodnega stebila, kako je Jugoslavija mogla se okrepiti?

Ne razumevaje velikansko veljavo slovanske jednote s popolno ravnopravnostjo vseh slovanskih narodov, kako si je mogla pridobiti ugleda?

In v mednarodni politiki, med močnimi nimamo mesta, ker smo slabi, a med napredujočimi ne, ker še vedno nazadujemo. Evo tu so razlogi, zakaj ne podajemo slike ni politiskega, ni ekonomskega, ni narodnega, ni diplomatskega gibanja Jugoslovanov od leta 1848 do danes.

Ali ta slika se je vendar sama podala. Pogledjmo Slovence! V smrtni nevarnosti, da izgube vse, kar narod vstvarja narodom, delijo se danes na stranke in strančice; oni še danes nimajo narodne svoje slovenske politike. Nihče ne sumi, da so vsi rodoljubje, ali tem je črna halja mileja, nego druga oprava, a onim imponuje več lažnjivi liberalizem, nego narodna pobožnost. O tretjih in četrtih, ki lete za službenimi socialisti, in o tem kar gubè ideje v velikem (po številu) Slovanstvu, nočemo govoriti, nadejaje se, da njih plemeniti občutki jih skoro privedejo do spoznanja neoporečne resnice, da vsaka politika, torej tudi slovenska, mora biti ob enem tudi realna, t. j. gospodarska, in tudi narodna, t. j. socialna.

Ozrmo se sedaj na Hrvate! Vsa zgodovina hrvatska, odkar je prenela narodna dinastija, temelji na dveh načelih: ohranitev banske vlasti, in občuvanje finaneijelne samostalnosti. Kako sta se ta dva načela obranila v nagodbi 1868?

Banski vlasti je preostal le naslov, ker so »moderni« hrvatski politiki mislili, da je banska vlast sredovečna stvar, ki spada med staro žaro! A finaneijalna samostalnost pojavlja se v pravu sabora: nove davke nalagati, da več škodi narodu, nego li koristi, ko gospodo (le ta se smatra narodom) do smrtnega sovraštva razdvaja z »nizkim ljudstvom«, katero vedno nerado plačuje. In v tem kaže se vsa politiška revščina Hrvatov, da jim je bilo mnogo več ležeče na priznavanju politiškega teritorija, torej na naslovu »političnega naroda« (!), nego na finaneijelni samostalnosti; in »hrvatskega« ministra v Budimpešti zamenil je madjarski ban v Zagrebu.

Kako je se Srbi! V vojvodini (Ogersko) rase razkol med hijerarhijo in narodom vedno silneje; kraljevino pogublja oderuško izsesavanje zapušče-

nega naroda od strani odtujene dinastije in v kneževini, Črni Gori, ponosu Jugoslovantva, dobiva vedno več veljave stranka pariških gizdalinov, ki hoté narodno kneževsko srbsko vlado pretvoriti v nasilno prusko vojaško tianijo.

A Bolgari! Jedva so se osvobodili, padli so v mreže angleške in avstrijske diplomacije in vsa njih politiška borba je samo zibanje med Londonom in Dunajem. Izdatna večina občuduje Avstrijo, mnogo njih pa obožujejo Angleško. Da se ta slika spopolni, je knez poljubil roko sultanu in zatem poklonil se v Petrogradu.

Politiški vspehi Jugoslovantov torej niso sijajni, a nismo se spomnili še ni Makedonije, ni Bosne-Hercegovine, ne onih Hrvatov in Srbov pod Ogorskimi žezlom, ni junakov v Dalmaciji, ni revežev v Istri, ni hrvatskih in slovenskih naselbin od Mure do Požuna, ni Slovencev na Primorskem s Trstom in na Beneškem, ni stotine tisočev našega naroda, ki krvavimi žulji služi za skornjico kruha preko atlantiškega oceana.

In vendar je bilo vse naše delo minolih 50 let skoro izključno le politiško. In narmanj, kar bi bili morali doseči, napnivši vso svojo silo izključno za jednim ciljem, moralo bi biti: za Slovence narodna slovenska avtonomija; za Hrvate narodna banska vlada seveda z Dalmacijo, Reko in Medjimurjem, finančno neodvisna; za Srbe v Vojvodini Ogorski narodna erkvana avtonomija, vzvišena nad vsakim sumom, za Srbe v kraljevini in v kneževini črnogorski popolno utrjen notranji red in prvenstvo v zunanji narodni politiki Jugoslavije, za Bolgare narodna slovanska dinastija in narodno slovanska šola v Makedoniji.

Resnične razmere pa nam dokazujejo, da smo od vseh naših ciljev še — daleč, daleč! In ako je tako žalostno naše stanje na politiškem polju, kateremu smo posvetili vse svojo zanimanje in vso svojo silo, kako ne more biti še huje za nas v narodnem občevanju, kjer smo izlili ves svoj žolč, da se bratje smrtno sovražimo; na gospodarskem polju, kjer smo si stavili vse možne zapreke, da se oslabimo; v mednarodni politiki, kjer smo svojo tesnosc, nezaupnostjo, nasprotnostjo si odbili še ono malo prijateljev, kar bi jih mogli imeti kakor Slovani.

(Pride še.)

DOPISI.

Z Dunaja 13. oktobra 1898. (Izv. dopis). Posl. Pergelt, Gross in drugi so protestirali proti naredbi justičnega ministra na predsedništva viših deželnih sodišč — da se namreč sodniki ne smejo udeleževati politiških agitacij in strankarskih bojev — z motivacijo, da to utegne uničiti neodvisnost sodniškega stanu ter skrčiti njih državljanske pravice. Isti gospodje pravijo, da domnevanje, da strankarstvo utegne uplivati na sodniške razsodbe, je le splošno sumničenje sodniškega stanu ter bi škodovalo istemu več, nego posamični slučajji strankarskih razsojevanj. To bi bilo zanimivo preiskovati:

1. Kako se godi pri vas na Primorskem v takih slučajjih?

2. Koliko so v tem pogledu že grešili v vaših krajih tudi drugi, nesodni uradniki, in koliko se je tudi že grešilo v tem pogledu proti uradnikom od više strani?

Ko je bila o priliki glasovanja o Švegelnovem predlogu večina vsled odsotnosti mnogih členov desnice potisnena v manjšino, opravičeval se je mladočeh Heinrich s tem, da je moral biti doma pri sajenju krompirja, ker žena in otroci niso zmogli tega dela.

Včeraj je dobil vodja češkega kluba, posl. dr. Engel, brzojavko, v kateri se ga opozarja (da se prepreči propadanje nujnih predlogov), naj bi se parlament zaprl o času sajenja krompirja!

Zopet druga brzojavka je podpisana od umrlega posl. Vašatega. Telegram izreka vsem onim, ki so manjkali o glasovanju, prokletstvo ranjkoga Vašatega z nebes doli.

Začelo se je prvo čitanje vladnih predlogov glede cesarskih naredb o budgetnem provizoriju. Pro: posl. d'Angeli, contra: cela vrsta nemških

poslancev. D'Angeli je izjavil: V imenu svojih drugov izjavljam, da bomo glasovali za to, da se omenjene predloge izroče odseku. Ker pa nimamo vzroka, da bi gojili zaupanje do sedanje vlade, izjavljamo, da s tem glasovanjem naše nadaljne ravnanje nikakor ni prejudicirano, ampak da si pridržujemo vso svobodo za naše nadaljne akcije.

Stara historija v novi obliki!

Referati v nagodbenem odseku so razdeljeni tako-le: Carina in trgovina: dr. Foßt. Banka in valuta: prof. Milevski. Sladkor: dr. Rutovski. Spirit: dr. Tittinger. Pivo in žganje: posl. Schwarz. Petrolej: posl. Sulp.

Glede objave v laških listih, da je ital. klub pridobljen po uplivu trg. ministra Dipaulija za glasovanje za nagodbo, pišejo nemški listi, da ta vest ni utemeljena. Minister Dipauli da je temveč poskusil mešetariti s tem klubom ter ločiti tržaške od trentinskih poslancev. Poslednjim je obljubil, da utegnejo dobiti na Tirolskem carino na žito v pokritje za troške deželne uprave. Tržačanom pa da je pretil, da jim odvzame onih 6 milijonov for. za razširjenje nove luke v Trstu, katere je obljubil prejšnji minister Bärreither. Toda ne eno, ne drugo da ni še uspelo. Temveč da je ta »trgovina« provzročila nevoljo v klubu ter da jih je še bolj zblížalo opoziciji.

Iz učiteljskih krogov Goriškega. (Izv. dop.) Cenjena »Edinost«, ki je storila učiteljstvu že marsikatero uslugo, objavila je tudi članek »Iz učiteljskih krogov Istre«, kateri je vzbudil zanimanje med stanovskimi tovariši in med ostalim slovenskim občinstvom. Slavno uredništvo »Edinosti« je dopisu dostavilo opazke, s katerimi nekako pere slovanske poslance Istre in isto velja tudi za goriške slovanske poslance — kolikor toliko. Goriška »Soča«, katera se navadno drži za prijateljico in zagovornico učiteljstva, pa je omenila isti dopis, a le v toliko, kolikor se dostaje slovenskih poslancev. Popolnoma pa je prezrla namen dopisa, kateri poziva učiteljstvo Istre in Goriškega, da bi se zložilo ter poslalo do Dunaja deputacijo, ki bi izprosila rešitve iz žalostnega stanja ter zboljšanja zanemarjenega gmotnega stanja. »Soča« naj bi bila objavila dopis, ako ne v celoti, pa vsaj v jedru ter povdarila njega namen. Vedeti bi morala, da večina učiteljstva na Goriškem ne čita »Edinosti«, ker nima sredstev za to. Prosim torej, da stori to, kar je zadnjič zamudila ter s tem pokaže, da v resnici podpira učiteljske pravične težnje.

Obe glavni glasili primorskih Slovencev se vjemati v principu, da so razmere v Istri in na Goriškem slične glede na žalostno gmotno stanje učiteljstva. Obe glasili izražati željo, da bi se razmere kmalu zboljšale. Obe pa tudi zvrčati krivdo na žalostnih razmerah z ramen slovanskih poslancev. Deloma imati prav, a nam s tem ni čisto nič pomagano. Nobeno teh glasil pa tudi ni prišlo s kakim predlogom, kako bi se dale razmere zboljšati, niti nam ni povedalo, ali imajo slovanski poslanci res namen, voljo in moč, pomagati nam iz bednega stanja. Nobeno se tudi ni postavilo proti predlagani poti, ki vodi na Dunaj. To kaže, da od strani slovanskih glasil ni nikake zapreke, da bi si učiteljstvo poskusilo pomagati na predlagani način.

Stanje učiteljstva na Primorskem je res — obupno in ako kdo v obupnosti stori kak formalen pogrešek, kdo bi mu zameril? Ako je dopisniku v obupnosti vsila tudi na adresu slovanskih poslancev kaka trpka beseda, ki, recimo, ne ugaja njim in njihovim zagovornikom, kdo jo more obsojati?

»Soča« trdi, da »učitelji nimajo povoda znati se nad našimi poslanci«, a pozabila je povedati, da nimajo vzroka se za nje vnetati, kajti razmere učiteljstva so žalostne, obupne, in za zboljšanje takih razmer tudi naši poslanci niso storili nič posebnega. Niti tega ne vemo iz njihovih ust in dejanj, da bi smeli upati kmalu rešenja. Nekateri so sicer znani kakor prijatelji naši, a s tako platonično ljubeznijo nam še ni pomagano doslej.

Položaj na Goriškem je resnično žavtav in jalov in ako kdo, trpi učiteljstvo po nedolžnem.

»Soča« je kaj radovedna, »če so vsi učitelji nasprotni našim poslancem?« Čudna radoved-

nost! Znano je pač splošno, »Soči« pa še posebej, da je učiteljstvo slovensko precej pripomoglo k znanemu preobratu na Goriškem, od katerega pa, žalibog, ono ni dobilo ničesar. Učitelji so bili prvi bojovníki, da so se razmere slovenskega dela goriške dežele zboljšale — a sebi ne v korist. Kdo ne ve, da je slov. učiteljstvo svojedobno dajalo celó zaupnice slov. poslancem (jedno učit. društvo je bilo šlo celó tako daleč, da je izreklo zaupnico slovenskim in laškim poslancem!)

Čemu torej povpraševati o nasprotnosti proti našim poslancem. Ne, učiteljstvo ni nasprotno slov. poslancem? ampak nasprotno je škandaloznemu (besede »Sočine«) gmotnemu stanju svojemu, katero se doslej še ni zboljšalo in se tudi zboljšati ne misli tako kmalu! Ako bi ne bili naši poslanci bolj nasprotni učiteljstvu in njega težnjam, kakor je učiteljstvo poslancem, šteli bi se srečne! Ljubezen in zaupanje, katero je gojilo slov. učiteljstvo do slov. poslancev, se je zdatno ohladila, kajti v sreih polnih tuge in britkosti zbok pomanjkanja, ni prostora za vročo ljubezen in trdno zaupanje. Koliko imajo naši poslanci krivde na tem pojavu, ne da se povedati v par stavkih. Poleg gmotne mizerije tlačiti je začelo na Goriškem tudi drugo žalostno dejanje proti učiteljstvu. Kakšne so razmere na Tolminskem? Ali zamorejo biti na Turškem huje? V goriškem okraju tudi ni vse zlato, kar se sveti. Ali niso tudi slov. poslanci krivi teh razmer? Tu bi ložje pomagali, kakor v gmotnem obziru, ako bi resno hoteli. Tako menenje vlada med učiteljstvom. Le naravno bi bilo, ako bi zgubili naši poslanci še ono zaupanje med nami, katero še imajo. Naj le puste, da ostanejo sedanje razmere v permanenci in nič čudnega bi ne bilo, ako bi se zaupanje spremenilo v nasprotstvo, kakoršno misli »Soča«, da bi že sedaj bilo v učiteljstvu! Pretnje, da bi utegnili »vzbuditi mržnjo v najmerodavnejših krogih«, se učiteljstvo pač nima bati, kajti hujske nego se nam godi, se nam sploh goditi ne more, če bi nas tudi naši poslanci res mržili. »Ljubezen« brez dejanj je mržnji v sorodstvu; le v katerem kolenu, to ni določeno. Verujemo »Soči«, da je pripravljena potegovati se za učiteljstvo, a doslej, žal, vse tako potegovanje nam ni nič pomagalo. Marsikaj je učiteljstvo že ukrenilo, a doslej še ni našlo poti, po kateri bi si bilo kaj pomagalo. Vse zaupanje, vse zaupnice, vsa udanost ni nič pomagala; torej kaj storiti?! Tovariš iz Istre je predlagal pot na Dunaj; poskusimo jo nastopiti, če tudi je resničen pregovor ruski: Bog visoko, a ear daleko. Postali smo že pravi pesimisti, da sploh nimamo več upanja, da bi dosegli primerno zboljšanje za nas, sedanje trpine; vendar se oklepamo tudi nasvetovane poti na Dunaj. Samo način, kako naj se izvede, ta nam ni povsem prav. Svetujemo torej, da vzame katero učiteljsko društvo — recimo ono v Istri, v katerem je g. dopisnik »Edinosti« — vso stvar v roke tako, da pošlje dopise — pozive na vsa ostala učiteljska društva ter potom naših časopisov na učiteljstvo sploh, da naj izreče, ali je pripravljeno storiti tudi ta korak? Ko se zve splošno menenje, naj skliče shod primorskega učiteljstva, kateri potrebno ukrene glede deputacije na Dunaj. O tej priliki bi se ukrenilo prepotrebno učiteljsko društvo za Goriško in Istro, ali morda za vse Primorsko. Brez tega ne dosežemo kaj izdatnega.

Učiteljstvo na Goriškem je nekako otrpnelo in težko je bo zdramiti iz žalostnega stanja. Žalostne gmotne razmere so rodile jednake razmere tudi va drugo stran; kolegijalnost in vzajemnost gineva; na njiju mesto stopa separatizem in mržnja med tovariši. To niso zdrave razmere za učiteljstvo in ne za naše šolstvo. Zli nasledki se že kažejo.

Dal Bog, da bi nasvetovani shod vsega učiteljstva na Primorskem našel pot, ki nas dovede do boljše bodočnosti.

Goriška »Soča« je prosila pojavov na dopis v »Edinosti«. Nisem protok in ne maram biti, a vendar se upam trditi, da je v tem dopisu izraženo menenje večine vsaj onega učiteljstva, katero se zaveda, da se mu godi krivica in da bi bilo potrebno zboljšati žalostne razmere v blagor deželi, v kateri deluje. Na delo, dokler je še čas, sicer pride — krah!

Dalje v prilogi.

Politični pregled.

* V TRSTU, dne 15. oktobra 1898.

Državni zbor. O večerajšnji seji zbornice poslancev so dobili čitatelji že zadostnega objasnila.

Izjave gospoda ministerskega predsednika o stališču naše vlade do predloga carjevega za mirovno konferenco je pozdravljati z veseljem toliko se stališča človekoljubja, kolikor tudi se stališča davkoplacevaleev, ječečih pod težo vojaških bremen.

O odgovoru ministerskega predsednika na interpelacijo Gambinijevo in o splošnih opazkah ministra o izgredih v Trstu in o takih proti Italijanom sploh, govori mesto nas odličien mož na prvem mestu tega lista.

Iz debate o cesarskih naredbah glede proračunskega provizorija bi bilo povdariti, da je Schönererjance Iro zagrozil, da obstrukcija še ni umrla ter da so le druge nemške stranke krive, ako se ista ne nadaljuje.

Vsi govorniki so napadali vlado več ali manje hudo, vendar pa so se vsi izjavili za to, da se te naredbe izroče proračunskemu odseku.

Dogodki v Gradu, kjer je vlada doživela grozen poraz očividnim sodelovanjem državnih uradnikov, so jeli vznemirjati više kroge. Stališče namestniku Bacquehemu da je nevzdržljivo. Govori se celo, da isti le še toliko počaka v Gradu, da zapriseže novega župana. Kako grozno se maščujejo storjeni grehi! Kos za kosom slovanskega prava so metali tja, da bi pomirili nemškega moloča, a sedaj je v nevarnosti — državna misel, ki je zgubila oporo celo tam, kjer se od države žive. Slovansko namišljeno ekspanzivnost so ubijali, a nemško iredento so si vzgajili.

K položaju. V kakem stadiju so sedaj dogovori med vlado in večino?! Ali se je že kaj sklenilo? Glede večine zdi se, da ne še, glede »upornih« Jugoslovanov pa je povsem gotovo, da ne. In vesti o pogajanjih z Italijani gotovo niso povspešile pogajanj z večino. Tako pišejo n. pr. z Dunaja od strani, ki ni neprijazna namenom vlade: »Mi gotovo ne grajamo vlade radi tega, da tiplje ne vse strani in poskuša vse možno, da bi sestavila večino za nagodbo. Ne z lepa se nam ne bi videla žrtev prevelika v ta namen — ni politiška ni materijalna —, le tega naj bi ne pozabili, da je dobro često sovražnik boljsega, ter da, ako bi se predaleč spuščali z Italijani, bi prišli v nevarnost, da zgube jugoslovansko skupino. Jugoslovani imajo 35 glasov, Italijani 19. Ako odpade jugoslovanska skupina, potem ni več večine, tudi če pridobe vse Italijane. To naj bi se ne pozabilo, ker lahko vlada obsedi med »dvema stoloma«.

Onih 5 poslancev katoliško-narodne stranke pa brzkone ne ostanejo osamljeni, ako vlada ostane menenja — kakor smo čitali danes nekje —, da so zahteve Jugoslovanov pretirane. Ako se že naše skromne zahteve zde gospodom pretirane, potem pa naj povedo kar naravnost, da nam nočejo ničesar dati in da potrebujejo le naših glasov za nagodbo. V tem slučaju pa bode že najbolje, da se bode zdela nagodba nam — pretirana!

Domače vesti.

Kdo bode vodja tukajšnjega glavnega carinarskega urada?! Pišejo nam: Mesto tukajšnje dogane je prazno že dalj časa. Dočim so v minulosti ta mesta hitro popolnjevali, čakajo sedaj in čakajo. Zakaj? Mislim, da vzrok temu lahko ugane vsakdo, kdor pozna razmere: pehajo se za to mesto!

To je kolosalen zavod, na katerem uraduje 260 uradnikov, ter službuje 5 finančnih komisarjev ter do 400 nižih finančnih organov; kjer v skladiščih dela nad 800 ljudi in ima vrhu tega še strogo kontrolo nad c. k. skladiščem. Na mesto vodje takega zavoda treba postaviti energičnega, praktičnega, sposobnega in vsem jednako pravičnega moža, kateri sosebno v narodnem oziru ne bode poznal razlike.

Kar se tiče nas, moramo pripoznati, da je bil bivši vodja, današnji dvorni svetnik pl. Zimmermann, še precej nepristranski v tem oziru. Vsaj uradniki slovenske narodnosti morajo pripoznati, da je bil imenovan dvorni svetnik pravičen njim

nasproti, ter se je ne malokrat jako laskavo izrazil o zmožnosti uradnikov slovenske narodnosti. Našim težakom je znano, kako se jim je godilo v tamošnjih javnih skladiščih ob času, ko še niso bili »ces. kr.« Osiveli možje, ki so zvesto služili v dogani po 30 let in več, morali so opravljati težka dela, med tem ko so brezbrkasti mladeniči (seveda lahončki) pohajali po skladiščih ter si privoščali več, nego je dovoljeno in dobivali več plačo, nego ubogi slovenski težak. Slovenski težak se je kaznoval celo zato, ako je svojim uradnim predstojnikom, Slovincem, spregovoril slovensko besedo: moral je plačati 50 nč.

Stvar bi bila prišla do skrajne meje, da niso, hvala Bogu, še o pravem trenutku priskočili uradniki slovenske narodnosti ter odprli pl. Zimmermannu oči.

Prišla je pomoč, pravični vodja je odstranil te vnebovpijoče razmere. Napravil je mir, naš slovenski težak v skladiščih se danes giblje svobodno in brez skrbi.

Naša želja bi bila, da se imenuje predstojnikom tukajšnje dogane mož, ki objektivno misli in dela (bodisi katere-koli narodnosti), samo da stopi na ono pot, po kateri je hodil sedanji dvorni svetnik pl. Zimmermann — in zadovoljni bi bili. Ali na našo žalost se širijo govornice, da bode izvoljen direktorjem neki zagriženi istrsko-italijanski, Slovincem skrajno nasprotni mož!

Morda pa vendar še ni prepozno; zato opozarjamo naše kompetentne slovenske može, naj napejo vse svoje sile, da se nam itak že preveč nesrečnim Slovincem ne dogodi zopet — nova nesreča!

Vprašanje do slavne c. kr. davčne administracije v Trstu. Jaz stanujem v neki hiši na Acquedottu. Ker mi je upravitelj uročil laško-nemški »izkaz stanovaleev« za izpolnjenje moje družine, a sem izvedel pozneje iz popravka gosp. Lyro, da ima davčna administracija tudi nemško-slovenske tiskovine na razpolago, šel sem na finančni urad in sem zahteval tako tiskovino. Dali so mi jo — to je res — z vso uljudnostjo. Toda, ko mene ni bilo doma, je prišel pisar rečenega upravitelja v moje stanovanje ter je izpolnil on to slovensko tiskovino ter jo odnesel. Naslednjega dne pa je prišel isti pisar zopet, češ, da ta tiskovina ni dobra, in je izpolnil mesto mene laško tiskovino (ne da bi jo bil pustil za-me v podpis) ter jo odnesel saboj. Naslednjega dne sem šel k njemu in sem zahteval povsem uljudno, naj mi vrne ono izpopolnjeno tiskovino. On pa je začel kričati name: da sem neumen, da sem tudi jaz »od tistih« ter da on ima ukaz od »finance«, da morajo vsi stanovniki izpolniti laške izkaze!

Ker se mi je to neverjetno zdelo, šel sem danes na davčno administracijo, da sam izročim moj izkaz, ker se nočem več prepirati z onim upraviteljem. Na oblasti pa so mi odgovorili, da to ne gre, ali upravitelj da je dolžan vsprejeti od mene tudi slovensko tiskovino.

Sedaj vprašam torej slavno finančno oblast: ali je res vsakemu pisarju dovoljeno vzkračati nam naše pravice, in celo take, katere nam so jole slednjč pripoznavati v takih stvareh ne baš radodarne državne oblasti — in ali je res, da nima oblast nikake moči do takih posamičnikov, ki hočejo ukazovati drugače, nego velevala zakon?!

Nekdo.

Želje lepe duše. »Indipendente« je jokal te dni kar na dveh mestih. Na jednom je jokal, ker mu ne ugajajo razsodbe radi žaljenja Njeg. Veličanstva, na drugem pa zato, ker še niso zaprti vsi »intelektuelni provzročitelji« izgredov v Nabrežini in Devinu. Z jednim licem joče torej proti državnemu pravdniku, z drugim pa po istem strogem gospodu. V obeh slučajih pa joče zato, ker o teh dogodkih ne sodijo — tržaški porotniki. Ni ravno neumen ta ljubi »Indipendente«. On že ve, zakaj želi, da bi se žaljenja Njeg. Veličanstva in razni drugi politiški zločini — ne obsojali in ve tudi, kako bi se to moglo dosežati; a nazadnje ve tudi, da bi se istim potom najlaglje obsojali tudi najnedolžnejši slovenski rodoljubi. Pač je vredno svoj denar to laško svobodo-in pravicoljubje.

Sicer pa naj bi bil »Indipendente« nekoliko previdnejši in naglašanju želje, da bi se priprli vsi moralni provzročevalci raznih dogodkov na Primorskem, kajti, ako bi državna oblast res hotela tudi v Trstu in z vso energijo izvrševati to željo

radikalnega glasila laškega, potem ne vemo, koliko njegovih prijateljev bi še dihala va-se svobodni božji zrak in koliko bi jih jedlo — ričet v ulici Tigor in pri Jezuvitih!!

Slednjič zahteva lepa duša, naj uprava plinarne odpusti nemudoma in vrže na cesto vse one — tudi Italijane — ki so pričali in kakor pričegovorili resnico na zadnjih razpravah proti onim, ki so žalili Avstrijo in našo cesarsko hišo!

Torej kaznovana bodi priča, ker ni hotela pričati po krivem! Kje je morala?!

Ptujci v primorskih deželah. Na kratko, ali — tako se nadejamo — na način, ki popolnoma odgovarja resnici in kakovosti italijanskih politikov, smo označili v zadnjem izdanju smešno baharijo laških gospodov, ki so bili staknili glave skupaj v načelnstvu italijanskega političnega društva za Istro ter so skrpucali nekaj sklep, katerega ne smatrajo resnim najmanje oni sami. Povdarili smo, da je le pesek v oči, ako laški politiki v Avstriji govore o nezavisnosti od vlade in o opoziciji proti isti! Šaj je odvisnost od vlade nit, na kateri visi politiško in narodno nadvladje te gospode. Gospodje naj le enkrat stopijo v opozicijo proti vladi, toda zares, brez pardona, do skrajnih posledic — in vlada naj potem tudi postopa žnjimi kakor navadno postopa z zares opozicijskimi strankami! Poskušajte, potem vam bodemo verjeli še le, da ste zaresni ljudje in ne — čakoloni! Naglašamo torej še enkrat, da v vsej enunciaciji laškega politiškega društva za Istro je le eden resno mišljen izrek, ta namreč, da »čakajo« po stari laški navadi. Vse drugo so čakule. Ne, jedna opazka v sklepu rečenega društva je še vredna, da jo pribijemo. Gospodje opozarjajo namreč vlado na »tuje agitatorje« v deželi. Mi vemo dobro, kaj mislijo in koga mislijo! Ali če pomislimo na ono, kar počenjajo oni sami v tem pogledu, moramo kar strmeti na taki drznosti.

Tako torej: če je kdo prišel v Trst, ali sploh v te kraje ob morju, iz drugih avstrijskih pokrajin, ali če je prišel z goriških hribov, ali celo samo s Krasa, ta je gospodi — straniero, tujec!! Oni tisoči tujih podanikov, katere prav ta gospoda sistematično vlačijo v naše dežele in ustvarjajo s tem vedno hujo gospodarsko in socialno kalamiteto za domače prebivalec, za podanike te države — ti tisoči lačnih »podanikov tuje države, ti niso nikaki tujei!

Ljudje torej, ki uprav v velikem stilu tirajo svojo brezobzirnost do te domače zemlje, torej izdajstvo in brezdomovinstvo — ti ljudje so še toliko drzni, da govore o »tujih« agitatorjih v deželi in pozivljajo vlado, da bi kar izgnala te »agitatorje« od tu. Avstrijec naj bi torej begal kakor nesrečni Ahasver po teh pokrajinah, a resnični ptujec, podanik tuje države naj bi imel tu vse pravice domovinstva!!! Taka drznost presega že navadni človeški razum! Človek, ki ni priučen temu po vsakdanjem življenju — kakor smo mi, Bogu bodi potoženo —, kar gleda, strmi, gre dalje, maje z glavo in — ne veruje v tako hinavstvo, v tako brezobraznost!! Pa je tudi res težko verjeti, da je še takih ljudij na svetu, ki nimajo prav nikakega respekta pred jasnim licem notoriške resnice, ter da so jo tem še toliko drzni, da stopajo po ulici resnim in nagubanim licem strogih Katonov ter čuvarjev javne morale!!

O angleškem glumaču Garricku — ki je živel v minolem stoletju — pripovedujejo, da je imel tako v svoji oblasti vse pregibljeje na svojem obrazu, da je hkratu z jednim licem jokal, z drugim pa se je smejal. Ta gospoda laška so sami politiški Garricki. Z jednim licem jočejo pred svetom, a zajedno kakor da jih vidimo, kako se z drugim krohočejo med seboj neumnemu svetu, ki, topec, še verjame njim, da res jočejo z onim drugim licem. O hinavstvo, tvoje ime je — laški politikon!

Agitirajmo vsi! Prireditelji veselie in koncertov se trudijo na vse mogoče načine ter napejnajo svoje duševne in fizične moči, da bi priredili kolikor mogoče lepega in mikavnega ter tako privabili sl. občinstvo. — Pa je že smola v nas. Človek si ubija glavo in si ubija, a ko je prišel večer veselice, evo: skoro prazne dvorane! — Ni bilo agitacije, pravijo oni, ki so prišli! — Kdo naj agitira? — Odbor, se ve, v prvi vrsti pismeno in ustmeno. Odbor pa tudi ne more biti povsodi! Od

hiše do hiše pač ne more hoditi in klicati. Če se piše, pa kdo ve, koliko jih čita. Zato pravim, da je dolžnost vsacega rodoljuba, da agitira za dobro stvar. Kdor le ve, da se pripravljata kaka veselica, dolžan je opozoriti drugega. Kdor čita, naj obvesti onega, ki ni čital. — Če sta se srečala n. pr. znanca, gotovo se vprašujeta: Kaj novega? Prvi: »Nič posebnega. Politika mrtva, brez barve! Trgovina jalova«. Drugi: »V nas tudi nič. A da, da, pripravljajo se za veliko predstavo. Niste nič čuli? No, radoveden sem, kaka bo ta imenitna predstava. Vi pridete tudi, kaj ne? Morate priti, pa svoje gospodičine hčere privedite seboj, saj je na vspeh žalostna, torej nič pohujšljivega!«

Pred izložbenim oknom ogleduje mlada gospa klobuke. Mimo prihaja prijateljica. »No, si zbrala kaj?« »Trebala, da. Bliža se nova sezona«, odgovarja gospa. »Da da, nova sezona in pa veliki koncert, za katerega si nadeneš novi klobuk!« »Kakšen koncert, jaz nič ne vem?« »Edinosti: ne čitam in z drugimi ljudmi prihajam malo v dotiko. Tako ne vem ničesar.« »No, pa zdaj veš. Da se lepo pripraviš ter prideš še po-me se svojim soprogom, ker so naši zadržani in ne morejo iti!« — Na trgovini se sešli dve gospodnji. Koj začeti tarnati o draginji, o slabih dohodkih in drugih nesrečah. Kar se jima približuje mala suhljata ženica z opazko: »Kaj neki vedno jokati? Veseli bodita, pa pridita na veliko veselico, ki bo na dan vseh Svetih v redutni dvorani gledališča »Politeama Rossetti«. Naša Ana bo tudi nekaj sodelovala, pa neprenehoma govori o tej igri: kako bo lepo. Pridita torej in recita še drugim!«

Takih in enacij načinov je še sto in sto, da se ljudje vabijo in navdušujejo. A v nas Slovencih ni zanimanja, ni navdušenja za nobeno stvar. Vsakdo misli: »Saj nisem v tistem društvu, kaj briga mene, naj dela odbor!« A to ni prav! Vsako društvo je potrebno in koristno. Kajti vsako dela v svojem delokrogu na različen način. Smoter pa je vsem isti: da bi koristili naši sveti stvari!

Nazadujemo! Pišejo nam: Nekaj časa sem bili smo Slovenci ob zapuščinskih razpravah na c. kr. okrajnem sodišču v Trstu vsaj toliko v milosti, da se je na slovenske uloge — »Smrtovnice«, »Poslednje oporoke« in razna druga izvestja —, uležene od slovenske stranke v slovenskem jeziku, tudi odgovarjalo v slovenskem jeziku, razpošiljalo poživnice, razpravljalo in sestavljalo zapisnik. Ali, odkar je prišla ta nesrečna nova procedura, izginilo je od tam še to malo »milosti«, to je: slovensko uradovanje.

Na slovenske uloge strank razpošiljajo se sedaj italijanske pozivnice in na slovenskih razpravah sestavljajo se zopet italijanski zapisniki!

Te dni sem bil slučajno navzoč na neki zapuščinski razpravi, na katero je bila slovenska stranka na slovensko ulogo pozvana z italijansko pozivnico. Ta razprava je bila tako zastarela, da bi trebalo jasnega izpraševanja strank, ako bi se hotela ista rešiti pravilno in stranki ugodno. Ali, kako se je završila ista? Dotični sodnik je izpraševal navzočo stranko, nekaki nervozni naglie v nekem slovensko-hrvatsko-italijanskem jeziku! Dotična stranka je odgovarjala (in tudi molčala, ker ni prav razumela vsega) v slovenskem jeziku, a navzoči zapisnikar (Slovenec) je sestavljal po nareku g. sodnika italijanski zapisnik. In zapuščinska razprava, ki je bila, oziroma bi morala biti jako zanimiva, se je ali ni završila — tega ne vem. Toliko pa morem konstatovati, da se niso, ali »prav za prav«, da se nismo razumeli!

Pravega pomilovanja pa je bil vreden dotični sodni referent; bil je kar ves iz sebe, ker (kakor se nam je izjavil sam) ni imel časa, da bi mnogo govoril in izpraševal, kajti še istega dne je imel rešiti še mnogo zapuščinskih činov, in, kakor sem videl sam, večinoma s slovenskimi strankami. Odšli smo. Da-li tako postopanje odgovarja principu enakopravnosti, zajamčene v zakonu, da-li tako postopanje zagotavlja brezpogojno varstvo interesov dotičnih strank in da-li povzbuje ugled oblasti — o tem naj razmišlja razumni čitatelj sam!

To smo torej pridobili mi Slovenci z novo proceduro! In to ob zatonu XIX. stoletja!! Pa nam še govore o slovenskih ministrih! Krvava ironija!

Her os.

Solnce doll z neba bi utajilo to laško časopisje. Je-li čudo, da tudi danes, ko se zvija pod

včerajšajo obtožbo grofa Thuna o nečutenem žaljenju avstrijske ljubezni do vladajoče hiše, »Piccolo« hoče jednostavno utajiti vse, izvzemši cirkus v Politeama, ter pridodaja nesramno, da grof Thun je rekel to, ker mu je popolnoma manjkalo argumentov.

Torej v javnem vrtu ni bilo ničesar?! Ni bilo koncerta, ni bilo rajanja, ni bilo pleskanja, ni bilo kričanja?! V Mallyjevi dvorani se tudi ni plesalo, plesalo tako rekoč okolo mrtvaškega odra cesarice?! Ničesar ni bilo torej; in »Piccolo« pridodaje še, da ves Trst je bil konsterniran — potrto ob oni grozni vesti.

Da, tudi »Piccolo« je bil potrto, toda še le potem, ko so bile potrte — njegove šipe. In takih »potrtih« sre je bilo nemalo v Trstu.

Sicer pa: drzno čelo vstaja drzno čelo!!

V komično situacijo je zašel te dni znani in sloviti zaveznik in zaupnik italijanske stranke: dr. Krstič. Sedel je zvečer z nekaterimi pristaši svojimi v gostilni »International« v Voloskem. Vrše svojo službo je prišel občinski redar v rečeno gostilno. Da se Krstič ni pokoril pozivu redarja, to se umeje ob sebi od človeka, ki meni, da mu je dovoljeno vse. Ker pa je tudi razžalil redarja, in zajedno pozval svoje pristaše na pomoč, umaknil se j redar, da pokliče asistencijo orožnikov. Krstič je odšel iz gostilne, a redar se je povrnil tja. Čez nekoliko časa se je povrnil tudi Krstič in redar mu je v drugo naznanil, da je aretovan. Krstič je zopet poklical svoje tovariše na pomoč in je s pomočjo istih odrinil redarja, ki ga je držal za roko. Krstič je ubežal v gostilno Rože Perčič. Med tem je došla asistencija orožnikov-redarjev v to gostilno. Vprašali so gestilničarko, da-li je Krstič v gostilni, ali ona je odvrnila, da je odšel, da ga ni več, da je zbežal. No, občinski redar ni hotel verjeti in je sklenil, da preišče hišo. V prvem nadstropju se je prikazal na pragu znani Rožini Nino, ki je tudi izjavil, da Krstiča ni v hiši. Stražar pa je ostal trmast in je hotel preiskati hišo na vsaki način. Šel je v sobo, prižgal žveplenko in glej: Krstičeve noge so kukale iz-pod postelje gospodinje Rože Perčič! Tableau! Stražar je vnovič prijavil Krstiču, nahajajočemu se v tej junaški situaciji, da je aretiran; a Krstič, videči pred seboj orožnika, je res zlezal izpod postelje. Ob groznem krohotu ljudstva, ki se je bilo nabralo mej tem, so Krstiča odveli v zapor. Ali ni to najdivnejša tragikomedija?!

Toda ta komedija ima tudi svojo resno stran. Da-si je Krstič o tej priliki zagrešil raznih kaznivih činov, ga je preiskovalni sodnik že naslednjega dne izpustil iz zapore.

»Naša Sloga« opaža k temu dogodku: »Mi vemo že v naprej, kako se zvrši stvar Krstiču tudi radi tega novega junaštva, ker poznamo razmere in okolnosti — ali da je kaj takega storil kdo naših! Trst nas uči! Značilno je, da se je Krstič ves večer skliceval na c. kr. okrajnega glavarja Alojzija Fabianija!

E, Krstič ve, kdo mu je prijatelj in kdo neprijatelj, pa se tudi v stiski sklicuje na svoje prijatelje! Vendar pričakujemo, kaj se razvije iz te komedije. Ali prošlo kakor mu drago, vendar moramo reči, da je dr. Krstič svojim begom pod posteljo kume Rože zadobil nov lov-or-venec. Krstič je bil dosedaj že v hujših škripcih, a vsikdar so mu pomagali prijatelji, kamo-li, da bi mu ne sedaj! No, svet naj ve, kaj sme jeden, a česa ne morejo in ne smejo drugi.

Vrhu vse te »gracije božje« je bila uložena te dni proti istemu Krstiču prijava radi zločina javnega nasilja, ker je dne 20. septembra siloma preprečil rubežen. Pa saj je že enkrat siloma preprečil zaplenitev konja in kočije njegove »stare«. To je tako: »kdor ima debelega kuma, ima tudi dobre kolače«.

Razprave radi zadnjih izgredov. Včeraj se je vršila razprava proti onim nesrečnežem, ki so razgrajali v hiši nekega italijanskega posestnika na cesti proti Dolini. Šestnajstorica njih so obtoženi, da so ubili 1 psa, da so ranili drugega, da so poškodovali raznih stvari, da so nasilno udrli na dvorišče, da so hoteli zažgati neki voz, da so metali kamenje itd. Obsojeni so bili: 44-l. Josip Koejan na 7 mesecev, 31-l. Matej Slavec 13 mesecev, 40-l. Peter Ota 14 mesecev, 49-l. Mihael Mejač 18 mesecev, 35-l. Jesip Krmec 13 mesecev, 34-l. Josip Škorja 14 mesecev, 21-l. Anton Vo-

dopivec in 27-l. Anton Gregorič po 7 mesecev, 40-l. Anton Koejan in 27-l. Ivan Koejan po 6 mesecev, 35-l. Josip Barut 16 mesecev, 28-l. Ivan Mihalič 18 mesecev, 21-l. Anton Mihalič 5 mesecev, 40-l. Ivan Valenčič 4 mesecev, 27-l. Peter Povh 22 mesecev, 36-l. Anton Ručica 2 leti in slednjič Ivan Mihelčič za 3 tedne zapore.

Vsi so se zadovoljili s kaznijo.

Mi ne moremo drugega, nego da žalostjo v srečo prosimo čitatelje, naj čitajo in naj razmišljajo!

Polteljska vest. 20-letni zidar Ivan Z. iz Vrdele se je pred tremi dnevi splazil v hišo Andreja Čoka na Vrdele. Vedoči, da je ključ od hiše v hlevu, je poiskal istega in šel v hišo. V hiši je ukradel na zidu visečo obleko in 70 nč. denarja. V hiši se je nahajalo nad 400 gl. denarja, katerega pa k sreči ni našel. Ko je prišla domov gospodinja, je Z. baš bežal s čevlji v rokah postopnicah nizdolu. Na klicanje gospodinje je ujel tatu neki voznik, ki ga je poznal in ga vsled tega izpustil. Danes pa se je Ivan Z. sam predstavil policiji, katera ga je itak že iskala.

Brzjavna in telefonična poročila. (Zadnje vesti.)

Duraj 15. (Zasebna brzjavka.) Razpravi o pritožbi mestnega magistrata tržaškega radi spomenika Martelančevega je predsedoval dr. vitez Alter. Občina ni bila zastopana. Pritožba je trdila, da sta imela napis in slavnost agitatoričen in hujskovalen namen ter da vlada ni bila opravičena dvigniti prepoved. Ministerijalni tajnik **Kulavic je toplo branil čisti značaj pokojnega Martelanca.**

Posvetovanje je trajalo eno uro. Pritožba odbita, kakor že sporočeno.

Budimpešta 15. Danes zjutraj ob 5. uri 45 min. je došel semkaj cesar, a ob 8. uri 30 min. je že vsprejel v posebni avdijenci ministerskega predsednika barona Banffy-a. Ob 2. uri 30 min. pop. je odpotoval cesar v Gödöllő.

Benetke 15. Sestanek med nemškimi cesarjem in kraljevo dvojico Italijansko je bil kratek in je imel značaj navadnega čina uljudnosti.

Pariz 15. Politiški svet ni posebno vznemirjen po vesti o zaroti. Ministerstvo za notranje stvari molči baje za to, ker dejstvu niso dovolj precizirana. Govorica o zaroti je nastala, ker se je baje jeden generalov shajal s provincijalom jezuitov, Pére du Lac, potem jeden drugi general z Déroutède-om in jeden tretji s princem Napoleonom in sicer v Bruselju. V ta poslednji sestanek ne veruje nikdo, prvima dvema pa se ne pripisuje nikake važnosti. Nekateri menijo, da so socialistiški listi raznesli te govorce v ta namen, da bi provzročili, da se umakne iz Pariza vojaštvo, ki zaprečuje štrajk. Drugi menijo zopet, da so Dreyfusardi razaesli to govorico.

Carigrad 15. Vse štiri vlasti so odklonile privolitve sultanove v njegovem odgovoru na ultimatum, izjavile pa so se pripravljenimi, da v poznejšem času dovole kake koncesije v povdarek suverenitete sultanove na Kreti.

Rim 15. Govori se, da novi diplomatski zastopnik Prusije na sv. Stolici ne pride v Rim poprej, nego da sv. Stolica poda potrebnega pojasnila o zadnjem govoru papeža do francoskih romarjev.

Goriška
Ljudska posojilnica
razpisuje službo drugega uradnika
in praktikanta.

Plača po dogovoru.

Prošnje ravnateljstvu do dne
27. oktobra 1898.

Različne vesti

Radovedni Kitajci. Vsakdo, ki je bil kdaj na potovanju na Kitajskem, ve, kako nadležna je tam prisiljenost domačinov. V gostilnah oblegajo tuje stotine radovednežev, ki si hočejo ogledati vse njegove reči. Ta slabost Kitajcev je bila neprijetna tudi gradilem železnice iz Vuzunga v Shanghai. Ko so po železnici počeli voziti tovorni vozovi, so zahtevali leni zijaleci čisto, naj se jih vzame saboj. Da se jih odkrižajo, so mnogokrat ugodili njih želji. Pred kratkem se je pa nekoliko teh radovednežev dobro namazalo. Ko je pripeljalo več vozov in in družega gradiva v Shanghai in so se obrnili ti vozovi zopet proti Vuzungu, obesilo se je okoli 500 Kitajcev na vozove, rekši, da se hočejo voziti brezplačno. Vse nagovarjanje ni pomagalo ničesar. Morali so jih peljati. Večina njih je zapustila vlak na neki bližnji postaji, toda okoli 200 Kitajcem je vožnja ugajala tako, da so se peljali 16—17 kilometrov daleč do konca tira v Vuzung. Tam so izstopili in si temeljito ogledali novi kolodvor. Zelo zadovoljni so se hoteli odpeljati zopet nazaj, toda močno so se prestrašili, ko so izvedeli, da se tovorni vlaki ne vračajo v Shanghai, temveč samo lokomotiva. Ko se je ta slednja počasi jela pomikati naprej, opazovali so lahko na kolodvoru nahajajoči se Evropejci čuden prizor: več sto Kitajcev je tekalo okrog kakor blazni, ki so divje vili z rokami, ker niso mogli dobiti v Vuzungu prenočišča, a sredstev niso imeli, da bi se peljali nazaj. Vsled tega so gotovo morali iti nazaj peš in v prihodnje pač ne bodo več zahtevali brezplačne vožnje.

Stara pesem.

Spisal Anton Zajc.

Pred štirinajstimi dnevi je bil še srečen, zelo srečen; sedaj pa je nesrečen, da baje ni tako nesrečnega človeka v mestu. Zgodaj zjutraj je vstal in je kričal, dirjaje po sobi, da je odmevalo od sten, ki so se mu dozdevale tako puste in prazne, kakor še nikdar poprej v življenju.

»O te ženske, te ženske! Dvignile so me na vrhuncu sreče, potem pa vrgle na dno brezdna, obupa in bede!... Pred nekoliko meseci sem se oženil: prived sem mlo bitje na svoj dom; sedaj sem pa zopet zapuščen, kakor za časa pustega samstva!... Oh, pa kako je bila krasna! Petrarkova Lavra in vsi drugi nekdanji in sedanji pesniški idejali so prave ničle v primeri z mojo bivšo soprogo!... O te ženske, te ženske!«

Tako in jednako je nekaj časa divjal po sobi in naposled zdiral na plano.

Bilo je nekoliko dnij po medenih tednih. Neko dopoldne, ko se je nahajal v uradu, prišlo je k njegovi ženi neko priprosto dekle z malim detetom v naročju. »Oprostite gospa, da vas nadlegujem!«, je započelo boječim naglasom. Pred par dnevi sem se povrnila v Trst. Dospevši sem, so mi povedali, da je Fran vzel drugo... Verujte mi... Bog vé... ko bi zamogla preživljati fantiča, gotovo ne bi iskala pomoči od njega! Ker pa sem sirota — služkinja sem — zato naj ga preživlja on — saj je njegov oče!« To izgovorivši je položila dete na mizo pred iznenadeno ženiico ter je brzo odšla iz sobe.

Ko je opoldne došel domov, našel je v sobi, mesto zakonske polovice, otroka in pismo, v katerem mu žena naznanja svoj odhod k starišem, kjer stori — radi njegovih prejšnjih ljubimskih zvez — potrebne korake za ločitev. Kakor od strele zadet je zrl nekaj časa na list in otroka, potem pa započel divjati kakor danes in konečno premišljevali, kaj da mu je storiti s paglavčkom. Domislil se je, da v četrtem nadstropju stanuje neka stara ženica. Odišel je gori in se dogovoril žujo. Šest goldinarjev na mesec ni mnogo, ali zavest bode grozna, da mu je razdejano mirno in tiho zakonsko pristanišče.

O te ženske, te ženske! Stara pesem, ki se ponavlja vedno v raznih variacijah.

Naša Mana.

Spisal Anton Zajc.

Pri nas je služila in pasla ovce gori pod stari gradom. Ker je bila zelo najivna in precej ne-

rodna, zato je morala požreti marsikatero grenko od porednih vaških fantalinov in poglavcev. Vsi naperi moje pokojne matere ja niso zamogli predrugačiti, kakor tudi ne obraniti pred obnim posmehom. Mana pa ni bila uzor bedaštva samo mladini, temveč tudi odraslim. Ako je ta ali ona mati hotela pokarati svojo hčerko, dejala jej je: »Ti si ravno taka, kakor Jurjeva Mana!« Taka primera je bila najhuja za naše občutljive vaške krasotice. No, Mana pa ni bila občutljiva. Ako se je kedo pošalil z njo, odgovorila je kolikor le mogoče surovo in odšla svojim potom. Tako je životarila nekaj let, naposled pa se je obrnil list njene usode. To pa je prišlo tako-le:

Nekega dne so prišli v našo vas zemljemerci in delavei. Započeli so prekopavati zemljo in graditi železniško progo. Na travniku blizo naše hiše so postavili leseno barako, v kateri so prenočevali in kuhali hrano. Bog vé, kako je prišlo, da se je Mana spoznala z jednim delavcem! Prosto rečeno: zaljubila se je v nekega lahona in (po dovršenem delu) odšla ž njim v širni svet. Nekoliko let pozneje smo izvedeli, da se baje nahaja v Trstu, toda kaj da pročinja, o temu ni vedela živa duša.

* * *

Tudi mene je zanesla usoda v Trst.

Bilo je na podvečer one dneva, ko je pod židovskim pritiskom padel naš okoličanski poslanec. Postopal sem po tržaškem predmestju, premišljevalje žalostno usodo slovenskega naroda. Mimo mene so hiteli ljudje, med katerimi sem opazil nekega prijatelja. Postala sva in se započela pogovarjati o žalostnem dogodku. Nisva še govorila pet minut, ko je prišla mimo debela in zavaljena ženska. Oblečena je bila v krilu, na katerem se je nahajalo najmanj sto raznobojnih krp; na roki pa je nosila več omotov sveč. »Vidiš,« poučil me je prijatelj, »ta kreature raznaša sveče, ki bodejo nocej gorele v čast in slavo bivšemu Garibaldinu!«

»Ta-le?« sem se začudil jaz, pogledavši prijatelja.

»Dà, dà, ta! In če se ne motim, je tvoja rojankinja... Dolenjka je!«

Neka slutnja mi je šinila v možgane. Hitro sem se obzrl in pogledal za babo, ki je ravno krenila v neko stransko ulico. Na prvi pogled sem jo spoznal; to pa: po topem debelem nosu, viseči ustnici in po rudečih lasih. Pohitel sem za njo in jo ogovoril: »Mana, kaj ste vi!«

»Ši, šinjor!« Vstavila se je in vprašajoče vpirala va-me bedasti pogled svoj.

»Kaj me ne poznate?«, sem dejal ter jej imenoval svojo ime.

»Ši, ši, mi konošo lej!«, je dejala nekako iznenadeno, potem pa pristavila: »Ma mi no parla piu ščavo!« Pokazala mi je umazani hrbet in se počasi valila dalje.

Studom sem se obrnil, in gabilo se mi je, videčemu, kakih agitatorjev se poslužuje naša slavna židovsko-lahonska gospóda. Ah, Corydon, Corydon, quae te dementia cepit!

Velika zaloga solidnega pohištva in tapecarij

od
Viljelma Dalla Torre v Trstu

Trg S. Giovanni hiš. št. 5 (hiša Diana).

Absolutno konkurenčne cene.

Moje pohištvo donese srečo.

„THE GRESHAM“ angleško zavarovalno društvo na življenje v Londonu.

Aktiva društva do 31. decembra 1897. Kron 159.997.579—
Letno vplačilo premij in obresti do 31. decembra 1897. » 28.823.375—
Izplačana zavarovalnina in obresti od obstanka društva (1848.) » 343.860.067—
V letu 1897. izdanih 7468 polic za glavnico od » 67.331.351-91

Prospekti, ceniki in v obče vse druge informacije dopošljejo se vsakemu na pismo vprašanje od niže imenovanega zastopstva, katero dopisuje v vseh jezikih.

Glavno zastopstvo v Trstu.

Via del Teatro št. 1, „Tergesteo“ Scala IV.

Iščejo se dobri agentje, zastopniki in potovalci.

Svoji k svojim!

Slovenke! V ulici Stadion 20 je pekarija-prodajalnica, katera ima na prodaj vsako uro od 5. zjutraj do 10. zvečer sveži kruh po navadni ceni. Razprodajalec, krémarjem, gostilničarjem in odjemalcem na debelo postreže se točno z odbitkom. Blago se donša tudi na dom! Drži vsakovrstne moke za domače in fino pecivo, paštete, pristno domače maslo, kranjske klobase, ciper, marsala, malaga in tamarindevec na drobno in debelo. Sprejema v peko, kar kdo želi! Priporoča se osobito slovenskim materam za pogosto obiskovanje, udani
Jakob Perhavo, lastnik.

Stanovanje

(1 ali 2 sobi ter kuhinjo)

išče mala poštena slovenska obitelj. Naslov pove uredništvo »Edinosti«.

Emeri

so posode za hišo, hlev, vrt, polje, vinograd, delavnico, tovarno, ladijo i. t. d. — namesto škafov, brentačev, vrčev, putrhov i. t. d.

So zmiraj pripravljene za rabo, so trdne, trajajoče, lične, lahke in bolj pripravne za vsako delo nego druge posode.

Dobivajo se na debelo in na drobno v delavnici tvrdke

Schivitz & Comp. v Trstu,

v ulici Commerelale (trgovinska ulica) št. 11 in na drobno tudi pri raznih trgovcih tu in na deželi. Prospekte z ceniki se razdaja in pošilja radovoljno brez stroškov.

M. U. Dr. Ant. Záhorský

priporoča svojo pomoč na porodih, abortih in vseh ženskih boleznih, kakor: nerednosti v perijodi, krvavenje, beli tok, neredna lega maternice itd., kakor sploh v vseh slučajih bolezni. Ordinuje ulica Carintia 8, od 9.—11. in od 2.—4.

AITE & ZADNIK

V TRSTU,

via Nuova, vogel via S. Lazzaro 8.

TRGOVINA

TKANIN IN MODE.

Velika zaloga

moških in ženskih stof za vse letne sezone.

Velik izbor

plaht, zagrinjal ter vsakovrstnega perila.

Zaloga drobnarije za šivilje, krojače in kitničarke. — Veliki izbor perkala in satina v najnovejšem risanju.

Sprejemajo se naročila moških oblek in perila po meri.

CENE NIZKE.

Za mnogobrojni obisk se priporočata udana
AITE & ZADNIK.

„Viktorija“ moderci

za gospe in gospice

po 50, 70 nvc., 1 gld., 1-25, 1-30, 1-30, 1-50, 1-80, 2-20, 3-1, in 4-20.

Velik izbor

vseh predmetov za pomlad in leto,

volneno blago, perkal za obleke in srajce, cefir in oxford, lawn-tennis, satinets gladki, tiskani in mrežasti, vsakovrstni svileni predmeti za obleke in kinčanje, velik izbor čipek, trakov, zavratnikov, modnih specijalitet vsake vrste rokovic iz svile, nitij in kože, dežnikov.

Velik izbor perila dobiva se v manufakturnej zalogi

JAKOBA KLEMENCA

V TRSTU, — ulica sv. Antona št. 1. — V TRSTU

Na zahtevanje se dopošljejo se uzorci z dotičnimi cenami poštne prosto

Edina zaloga
portlanskoga cementa
in
hidravličnega apna I. vrste iz Wiestersdorfa
za okolice in kras se nahaja pri
Marinu Luxa
na Proseku.

Odlikovan
fotografski
„atelier“!
Acquedotto h. št. 25.

Usojam si naznaniti sl. občinstvu, da sem na Acquedottu št. 25 odprl svojo filijalko. Atelier je urejen moderno in preskrbljen aparati najnovejšega sistema. Fotografije v vsaki obliki do naravne velikosti na papirje vsaki obliki do naravne velikosti platin itd. itd. Izdelovanje natančno, dovršeno. Cene kolikor sploh možno nizke. Posebno se priporočam v izdelovanje skupin rodbinskih in drugih; reprodukcij po vsaki, tudi že obledeli fotografiji, oljnatih slik, akvarelov; fotografij v naravnih barvah. — Kdor se hoče prepričati, naj blagovoli osebno obiskati moj atelier in si ogledati tam izložene slike! Atelier je na Acquedottu št. 25

Anton Jerkič,

odlikovan fotografski atelier.

V Gorici: na Travniku 11. **V Trstu:** na Acquedottu 25.

Pomada Phönix.
Odlikovana na razstavi za zdravljenje in postrežbo bolnikov v Stuttgart-u l. 1890., pripoznana od zdravnikov in s tisoči zahvalnih pism.
Jedino obstoječe, resno in neškodljivo sredstvo, za dosego lepih lasi pri damah in gospodih, odstranjuje takoj izpadanje las in prihlaj; ter vzgaja pri jako mladih gospodih močne brke.
Garantira se za vseh in neškodljivost. Lonček 80 nvc., po pošti ali povzetju 90 nvc.
Hoppe K., Dunaj, I. Wipplingerstrasse 14.

Kašelj, hripavost in prsni katar

ublažuje in zdravi

„planinski zeliščni sok“

z „Deželne lekarne pri Mariji Pomagaj“ M. Leusteka v Ljubljani.

Cena 1 steklenice 50 nvc. Razpošilja se z obratno pošto najmanj 2 steklenici. II

Spiritus sinapis compotusis
ALGOFON.

Jedino sredstvo proti zobobolu, revmatič. glavobolu, migreni itd. Steklenica z navodilom stane le 20 nvc.

ter se dobiva jedino le v lekarni

PRAXMARER (Ai due Mori) Piazza grande TRST
Paziti na ponarejanja.

Alojzij Progar, akademični podobar
v Celovcu,

(Atelier v Benediktinskem samostanu),

izdeluje po svojerodnih načrtih, osnutkih in modilih: oltarje, tabernakeljne, prižnice, krstilnike ter vsakovrstne cerkvene podobe od lesa in marmorja, katere reči tudi zajedno poslikuje in pozlačuje. Takisto izgotavlja portrete po živih uzorcih, nagrobne spomenike s posamičnimi kipi ali z umetno sestavljenimi skupinami in vzvišeninami od preprostega kamna do dragocenega kararskega marmorja in to povsem vestno, pošteno in pristno.

Splošno kreditno društvo

v Ljubljani, Dvorni trg št. 3

sprejema in izplačuje hranilne vloge vsak dan, obresti 4 1/2% polumesečno ali 4% od dneva vložitve do dneva vzdige. — V tekočem računu (Giro-konto) se računajo obresti od dneva vložitve do dneva vzdige za zdaj po 3 1/2%.

Rentni davek plača društvo samo.

Posojila in kredit v vsaki obliki, obresti so po 5 1/2% in po 5%, brez vsakih stroškov ali prispevkov. Poštno-hranilnične položnice in pojasnila brezplačno v pisarni ali po pošti.

Členi se sprejemajo iz naših pokrajin, potrebno je le z izjavo pristopa naznaniti, koliko glavnih deležev po 100 gl. se želi. Uradne ure od 9.—12. dopoldne in od 3.—5. ure popoldne.

Dr. Rosa Balzam | Praško domače mazilo

za želodec.

iz lekarne B. Fragner-ja v Pragi

je že več kakor 30 let obče znano domače zdravilo, vzbuja slast in odvaja lahko. Z redno uporabo istega se prebavljanje krepi in ohrani.

Velika steklenica 1 gld., mala 50 nvc. po pošti 20 nvc. več.

je staro najprej v Pragi rabljeno domače zdravilo, katero varuje in ohrani rane čiste, vnetje in bolečine olajša in hladi.

V pušicah po 35 in 25 nvc., po pošti 6 nvc. več.

Varilo! Vsi deli embalaže nosijo zraven stoječo, postavno položeno varstveno znamko.

Glavna zaloga: **Lekarna B. Fragner-ja „pri črnem orlu“** Praga, Malastran, ogel Spornjerjeve ulice.

Vsakdanje poštne razpošiljanje.

Zaloga v lekarnah Avstro-Ogerske, v Trstu v lekarnah: G. Luelani, E. Leitenburg, P. Prendini, S. Serravallo, A. Sattina, C. Zanetti, A. Praxmarer.

Carl Greinitz Neffen,

Na Corsu št. 33. podružnica Trst. Piazza della Legua 2.

Železo in razno železno blago na drobno in na debelo.

Priporočajo svojo dobro sortirano zalogo

predmetov za stavbarstvo, traverze, zaklepe, železo za kovače in facon, stare železnične šine, držaje in ograje, vodnjake, pumpe, železne cevi in take iz vlitega železa, vse tehnične predmete, popolne naprave kopelji in stranišč, peči in štedilna ognjišča, kuhinjsko, namizno in hišno opravo, železne meble in pred ognjem varne blagajne, nagrobne križe in obgrobnje ograje, orodja za vsako obrt.

Vse stroje za poljedelstvo in vinogradstvo.

CENE ZNOVA ZNIŽANE.

Stiskalnice za grozdje, diferencialna sestava. Ta sestava stiskalnice ima največo pritiskujočo moč izmed vseh drugih, kakoršnihkoli stiskalnic.

Stiskalnice za masline, hidravlične stiskalnice, brizgaljke proti peronospori Vermorelove sestave.

Te moje brizgaljke so znane kakor najboljše ter najceneje; avtomatične brizgaljke, tlačilnice s pripravo za tlačiti jagode, stiskalnice za seno, triere i. t. d. v najboljšem proizvodstvu.

Ig. Heller, Dunaj

Cenike in spričevala zastoj.

II, Praterstrasse.

Iščem zastopnikov! — Čuvati se je ponarejanj!

